

Särskilt förordnad vårdnadshavare

Detta informationsblad vänder sig till dig som ska bli, eller har blivit, särskilt förordnad vårdnadshavare. Informationsbladet är tänkt att ge dig en kort förståelse för vad uppdraget innebär och vad överförmyndarens roll är.

Alla personer som är under 18 år är omyndiga och ska ha **en vårdnadshavare och förmyndare**. Oftast är föräldrarna både vårdnadshavare och förmyndare men i vissa situationer måste tingsrätten utse någon annan person för denna roll. Man talar då om en särskilt förordnad vårdnadshavare. Det vanligaste är att den som är särskild förordnad vårdnadshavare också är särskild förordnad förmyndare, men uppdraget kan delas upp på två olika personer. Nedan används endast begreppet särskilt förordnad vårdnadshavare.

En särskilt förordnad vårdnadshavare utses av tingsrätten efter ansökan av kommunens socialtjänst.

När ska en särskilt förordnad vårdnadshavare utses?

En särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses om båda föräldrarna avlider eller om föräldrarna är olämpliga som vårdnadshavare och förmyndare. Det kan också behövas en särskilt förordnad vårdnadshavare om föräldrarna under en längre tid inte kommer att kunna fatta beslut i frågor som rör barnet. Det kan vara att vårdnadshavarna är försvunna eller är skilda från barnet under lång tid.

Vad krävs för att bli särskilt förordnad vårdnadshavare?

När socialtjänsten ska utreda om en person är lämpad att bli särskilt förordnad vårdnadshavare för ett barn tas hänsyn till barnets ålder och utveckling samt den personliga anknytningen mellan barnet och den tilltänkta vårdnadshavaren.

Vad innebär det att vara särskilt förordnad vårdnadshavare?

Som särskilt förordnad vårdnadshavare tar du över föräldrarnas roll som vårdnadshavare och, om tingsrätten inte beslutar något annat, som förmyndare. Till skillnad från föräldrar har du dock ingen skyldighet att försörja barnet ekonomiskt och barnet har inte heller någon arvsrätt efter dig.

Rollen som vårdnadshavare

I rollen som vårdnadshavare ansvarar du för barnets personliga förhållanden till dess barnet är 18 år. Det innebär bland annat att du ska hjälpa barnet i kontakt med skola, myndigheter, sjukvård, omsorg samt delta i planeringen för barnets framtid. Du ska ha regelbunden kontakt med socialtjänsten och se till att barnet får omsorg, tillsyn och trygghet. Barnet kan antingen bo hos dig, i ett familjehem, hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende. Om barnet bor i ett annat hem har familjehemsföräldrarna eller personalen ansvar för den dagliga omsorgen, till exempel att handla mat till barnet eller att skjutsa barnet till skolan eller läkarbesök.

Rollen som förmyndare

I rollen som förmyndare ansvarar du för barnets ekonomi. Här ingår att till exempel se till att barnet får del av barnbidrag, studiebidrag och liknande samt skriva under papper där vårdnadshavarens/förmyndarens namnteckning krävs. Har barnet tillgångar, till exempel pengar på bank eller aktier, är det du som ansvarar för dessa tillgångar. Barnets inkomster och tillgångar ska hållas skilda från din och andra personers ekonomi. Sammanblandning är inte tillåtet.

Som särskilt förordnad vårdnadshavare är du skyldig att årligen redovisa din förvaltning av barnets tillgångar till överförmyndaren.

Inkomster och tillgångar

Huvudregeln är att barnets pengar i skälig omfattning ska användas för hens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De pengar som inte används för sådana ändamål ska placeras med tillräcklig trygghet och så att de ger skälig avkastning.

Barnets konton ska vara spärrade med så kallad överförmyndarspärr. Undantaget är de pengar som behöver hållas tillgängliga för löpande utgifter och eventuellt ett ungdomskonto som barnet själv använder.

Barnbidrag

Som vårdnadshavare kan du få barnbidrag från och med månaden efter det att du fick vårdnaden om barnet.

Om socialtjänsten har placerat barnet i familjehem får Försäkringskassan betala ut barnbidrag till familjehemmet. En förutsättning är att kommunen har lämnat en begäran om utbetalning av

barnbidrag till Försäkringskassan. Utöver barnbidraget betalas ett flerbarnstillägg ut automatiskt till den som får barnbidrag för minst två barn. Flerbarnstillägg kan aldrig betalas ut till en familjehemsförälder. För mer information kontakta Försäkringskassan. I det fall barnbidraget betalas ut till dig, och du inte är familjehem för barnet, ska barnbidraget omgående sättas över på ett konto i barnets namn.

Studiebidrag

För att barn ska ha rätt till studiebidrag måste barnet läsa på heltid och utbildningen ge rätt till studiebidrag. Studiebidrag kan fås när barnet studerar på gymnasieskola till och med vårterminen det år barnet fyller 20 år. Fram tills barnet fyller 18 år är det du som får studiebidraget utbetald till ditt konto. I det fall barnet inte bor hos dig ska studiebidraget omgående sättas in på ett konto i barnets namn.

Om barnet är borta från skolan utan giltig anledning, räknas det som ogiltig frånvaro. Barnet kan då bli av med studiebidraget. Om CSN hinner betala ut pengar som barnet inte hade rätt till, kan barnet få ett återkrav. Det betyder att du eller barnet måste betala tillbaka de pengarna. Avbryter barnet studierna och hoppar av utbildningen måste du meddela skolan det. Skolan meddelar sedan CSN.

Barnpension

Barnpension är i första hand till för barnets uppehälle och betalas som huvudregel ut till barnets vårdnadshavare. Om barnpension i stället ska betalas ut direkt till barnet ska denna som huvudregel betalas till ett överförmyndarspärtrat konto i barnets namn. Vid behov ingår det i ditt uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare att öppna ett sådant konto.

Hur kontrolleras särskilt förordnade vårdnadshavare?

Som särskilt förordnad vårdnadshavare kommer du att stå under tillsyn av två myndigheter. Socialtjänsten utför tillsynen när det gäller din roll som vårdnadshavare och överförmyndaren när det gäller din roll som förmyndare.

Överförmyndarens tillsyn utövas främst genom kontroller av redovisningshandlingar. Som särskilt förordnad vårdnadshavare är du skyldig att årligen redovisa din förvaltning av barnets tillgångar till överförmyndaren.

När du utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare ska du inom två månader från förordnandedagen lämna en **förteckning** till överförmyndaren. Förteckningen ska innehålla uppgifter om barnets tillgångar och skulder per den dagen du utsågs som ställföreträdare. Uppgifterna i förteckningen intygas på heder och samvete. Du ska därefter varje år, före den 1 mars, lämna in en **årsräkning** som visar hur du förvaltat barnets pengar under föregående år.

Om ditt uppdrag upphör ska en **sluträkning** lämnas till överförmyndaren inom en månad från det att uppdraget upphörde.

Har en särskilt förordnad vårdnadshavare rätt till arvode?

Som särskilt förordnad vårdnadshavare har du rätt till arvode och kostnadsersättningar för ditt uppdrag när det gäller rollen som *förmyndare*. Överförmyndaren beslutar om arvode och ersättningar i samband med granskningen av din årsräkning eller sluträkning. För frågor gällande arvode för vårdnadsdelen – kontakta barnets socialsekreterare.

När krävs överförmyndarens samtycke?

Som självständig utövare av ditt uppdrag är det i de allra flesta fall upp till dig att själv avgöra om en viss åtgärd är lämplig eller inte. Överförmyndarens samtycke krävs dock för vissa åtgärder. Exempel på sådana åtgärder är:

- köp av aktier och kapitalförsäkringar,
- köp, försäljning, inteckning av fast egendom eller tomträtt,
- köp eller försäljning av bostadsrätt,
- ta lån för barnets räkning,
- utlåning av barnets pengar,
- uttag från barnets överförmyndarspärade konto,
- arvskifte.

Informationsblad och blanketter för ovanstående åtgärder finns på molndal.se/overformyndare. Kom håg att ett barn som har fyllt 16 år ska få möjlighet att yttra sig över åtgärden.